

ק"י

למקום שגרושתו שם, והביא מחלוקת הפוסקים האם דין זה שייך גם בהולך לחנות שנמצאת שם גרושתו, ונחלקו האם יש ראייה מסוגייתנו שהביאה הגמ' ראייה מזה לסוגיא של זוגות, שאולי ניזוק משום שהיה עבריין, ע"ש.

ו. כל שגמרו בידי אדם אין בהם משום זוגות קשה שהרי הכוסות נגמרו בידי אדם, ומדוע חוששים בהם כלל לזוגות. ותירץ התוס' רי"ד (מהדורא תליתאה) שיין שונה, שאף שגמרו בידי אדם, מ"מ הענבים יוצאים מן הארץ וחשובים פירות לאכילה, וגם היין נברא כנוס בתוכו, ולכן חשוב הוא גמרו בידי שמים. ובערוך השלחן (י"ד קט"ז, י"ז) תירץ, שמה שאמרו גמרו בידי אדם אין בהם משום זוגות, לא אמרו כן אלא במאכלים, ולא במשקים. יוהחזו"א (או"ח קכ"ד לדף ק"י) ביאר ביסוד דין זוגות, שב' עניינים יש בזוגות, יש דברים שבעצמם הם זוגות, כב' אגוזים, ב' ביצים וכדו', שאפילו אם אוכלם האדם שנים בבת אחת יש בהם משום זוגות, ופעמים שמעשיו של אדם הם זוגות, כמו לא יקנח תרי, לא יעשה צרכיו תרי וכו', שהזוגות הם משום שעשה הדבר פעמיים. ומה שאמרו שדבר שגמרו בידי אדם אין בהם משום זוגות, זהו רק בדברים שהם מצד עצמם זוגות, אבל בזוגות מחמת מעשיו אין חילוק בין גמרו בידי אדם לבידי שמים. וע"ע בהערות להגרי"ש מה שביאר בזה.

ז. אמר רב נחמן אמר רב תרי קמא תכא וחד אתכא מצטרפי חד מקמי תכא ותרי אתכא לא מצטרפין פירש הדבר שמואל, שלכאורה סברת רב נחמן היא שהיין שבתוך הסעודה חשוב יותר מיין שלפני הסעודה, והרי זה כמו שיכרא וחמרא, שהחמור מצטרף להקל, ולא להיפך. אבל לרב מרשיא כיון שיין שלפני הסעודה שייך ליין שבתוך הסעודה, אם כן כל השתיה הרי היא בהמשך אחד, אבל יין שלאחר עקירת השלחן אין לו המשך עם היין שלפניו, והרי זה כנמלך.

א. כל דקפיד קפדי בהדיה

פירש בספר חסידים (אות תנט) על פי הכתוב (יחזקאל ז, כה) 'כי קפדה בא ובקשו שלום ואין', מכאן שכל הניחושים הם כנגד המקפידים, שמתוך שאין אדם יכול להזהר בהקפדות, נכשל.

ב. כל דקפיד קפדי בהדיה

יש לעיין, האם כלל זה נאמר רק בענין זוגות, או שסברא זו שייכת גם לענין מזיקים סגוליים אחרים. ובאגרות משה (אה"ע ח"ג ס' כ"ו) כתב, 'בענין עין הרע ודאי יש לחוש, אבל אין להקפיד הרבה כי בדברים כאלו הכלל מאן דלא קפיד לא קפדינן בהדי' כהא דמצינו בזוגות בפסחים דף ק"י וכו'. וכן מבואר בשו"ת יביע אומר (ח"א, י"ד, ב', ט') לענין תרנגולת שנמצא מים בחלל הגוף, דלא חיישינן לאכלו, משום דכל דקפיד וכו'.

ג. כל דקפיד וכו'

כתב רשב"ם שמכל מקום צריך לחוש, והוכיח כן ממה שהובאו כל הכללים הללו בסוגייתנו, ומכך שלא אמרו חכמים שאין ענין ליזהר בזוגות, וממילא לא יהיה שום מקום לחוש, מוכח שיש מקום לחוש. אבל בדברי רבינו יונה (ברכות לח. בדפי הרי"ף) מבואר שאין צריך לחוש כלל, וכן מבואר מדברי היביע אומר המובא לעיל, וצ"ע לפי זה כיצד תתורץ קושיית רשב"ם.

ד. שתי ביצים וכו' הלכה למשה מסיני

מכאן הקשה הגרי"ש אלישיב על שיטת הרמב"ם והמאירי (המובאים לעיל קט). שאין בזוגות ממש, ותירץ שאין הכוונה למשה מסיני כפשוטו, אלא שהדבר היה ברור להם כמו הלכה למשה מסיני, ולכך הורע מזלו יותר. ובמהר"ץ חיות (חגיגה ג) הוכיח מסוגייתנו שכשאומרים 'הלכה למשה מסיני', אין הכרח שהוא בדוקא, שהרי בהלכה אין יסוד לזוגות, ואינו אלא ענין סכנה, וכל דלא קפיד לא קפדינן בהדיה, ועל כרחק שהלכה לשמה מסיני אינו בדוקא.

ה. ההוא גברא דגרשה לדביתהו וכו'

בהערות להגרי"ש הביא מה דקיי"ל שאסור לגרוש להכנס